

Η ΕΞΟΡΥΚΤΙΚΗ – ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΗ - ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΝΤΥΠΟ ΤΥΠΟ

Κιτσόπουλος Κ., Γιαννούλης Χ., και Χαϊδέυτου Ε.

Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Γ. Σεφέρη 2, 301 00 Αγρίνιο, kkitsoru@cc.uoi.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία διερευνά τη διαμόρφωση της σχέσης της Εξορυκτικής – Μεταλλευτικής - Μεταλλουργικής Βιομηχανίας που δραστηριοποιείται στον Ελληνικό χώρο με τον ελληνικό έντυπο τύπο (εφημερίδες), σε εθνικό και όπου ήταν δυνατό σε τοπικό επίπεδο. Η περίοδος μελέτης εκτείνεται από τα μέσα της δεκαετίας του 80 και φτάνει μέχρι το 2000. Για το σκοπό αυτό συγκεντρώθηκαν και αναλύθηκαν περίπου 178 άρθρα. Τα άρθρα παρουσιάζονται και αναλύονται με βάση την εμβέλεια του εντύπου που περιέχει το κάθε άρθρο, τη γεωγραφική κατανομή με βάση το θέμα αναφοράς, την ύπαρξη συντάκτη και της ιδιότητάς του, την τεκμηρίωση και την ακρίβεια της πληροφορίας που παρτίθεται, καθώς και τη θεματολογία τους.

I ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Εξορυκτική – Μεταλλευτική - Μεταλλουργική Βιομηχανία στην Ελλάδα είναι ένα σημαντικό μέρος της εθνικής οικονομίας μας (European Commission 1997, Industrial News and Research 2002). Το 1998 καταγράφηκαν 820 μονάδες εξόρυξης και 16.452 απασχολούμενοι (ΕΣΥΕ 2001).

Η συνολική παραγωγή της πρωτογενούς εξόρυξης ορυκτών πρώτων υλών, μιας σειράς περαιτέρω επεξεργασμένων από τους ίδιους τους παραγωγούς ορυκτών πρώτων υλών, όπως του ενεργοποιημένου μπεντονίτη, της δίπυρης και καυστικής μαγνησίας, του κατεργασμένου περλίτη, καθώς και του αλουμινίου, της ένυδρης αλουμίνας και του νικελίου (σε κράμα), έφτασαν το 2003 τους 15.867.000 τόνους (ΣΜΕ 2004). Η αξία των αντίστοιχων πωλήσεων το 2002 έφτασε το ποσό των 853.100.000 € από το οποίο το 67% (510.170.000 €) ήταν το αποτέλεσμα εξαγωγών και το 33% (251.930.000 €) πωλήσεων στο εσωτερικό (ΣΜΕ 2004). Οι εξαγωγές πρωτογενών και επεξεργασμένων ορυκτών πρώτων υλών αποτελούν το 50% περίπου της παραπάνω παραγωγής, συμβάλλοντας έτσι με ένα ποσοστό της τάξης του 4-5% στο σύνολο των εξαγωγών της Ελλάδας. Πρέπει να τονισθεί ότι στα παραπάνω στοιχεία δεν περιλαμβάνονται α) η παραγωγή λιγνίτη, του κύριου ενεργειακού πόρου της Ελλάδας που για το 2003 ήταν της τάξης των 68,1 εκατ. τόνων, β) η παραγωγή και η αξία εμπορίου του τσιμέντου και του σκυροδέματος που είναι άμεσα συνδεδεμένα με ορυκτές πρώτες ύλες και μιας σειράς άλλων προϊόντων στα οποία οι ορυκτές πρώτες ύλες είναι το κυρίαρχο συστατικό της παραγωγής τους, και γ) η παραγωγή και η αξία εμπορίου αδρανών υλικών, όπου η εκτίμηση μόνο για την Αττική ήταν ότι την περίοδο 1998-1993 χρησιμοποιήθηκαν 23,7 εκατ. τόνοι, από τους οποίους 17,5 στη νόμιμη οικονομική δραστηριότητα, 3,3 στα μεγάλα έργα και 2,9 στα έργα οδοποιίας (Καλιαμπάκος 2001). Συνοπλοποιώντας τα παραπάνω και σύμφωνα με τη σχετική έρευνα της Industrial News and Research (2002), που συμπεριέλαβε 1680 επιχειρήσεις με πωλήσεις >3 εκατ. €, φαίνεται ότι παρόλο το μικρό σχετικά ύψος των πωλήσεων του κλάδου της Εξόρυξης στο εσωτερικό (8 μόλις εταιρείες, πωλήσεις 2001: 249.914.000 €, 22^{ος} κλάδος ανάμεσα σε 26 κλάδους βιομηχανικής δραστηριότητας στην Ελλάδα), ο ίδιος αυτός κλάδος υποστηρίζει άμεσα την παραγωγική διαδικασία δύο άλλων κλάδων της βιομηχανικής δραστηριότητας, όπως ο κλάδος των Μη Μεταλλικών Ορυκτών (138 εταιρείες, πωλήσεις 2001: 2.220.799.000 €) και εν μέρει ο κλάδος Μεταλλουργία & Προϊόντων μη σιδηρ. μετάλλων (47 εταιρείες, πωλήσεις 2001: 2.021.125.000 €) και οι οποίοι κατείχαν την 5^η και την 6^η θέση αντίστοιχα σε πωλήσεις ανάμεσα σε 26 κλάδους της ελληνικής οικονομίας. Η εξόρυξη του λιγνίτη υποστηρίζει τους οκτώ λιγνιτικούς

σταθμούς της ΔΕΗ Α.Ε., που αποτελούν το 44% της εγκατεστημένης ισχύος και παράγουν το 61% περίπου της ηλεκτρικής παραγωγής της. Η χρήση του λιγνίτη, για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, αποφέρει στην Ελλάδα τεράστια εξοικονόμηση συναλλάγματος (περίπου 1 δισ. δολάρια ετησίως). Ο λιγνίτης είναι καύσιμο στρατηγικής σημασίας για τη ΔΕΗ, γιατί έχει χαμηλό κόστος εξόρυξης, σταθερή και άμεσα ελέγξιμη τιμή και παρέχει σταθερότητα και ασφάλεια στον ανεφοδιασμό καυσίμου. Μέχρι σήμερα έχουν εξορυχθεί συνολικά 1,3 δισ. τόνοι λιγνίτη, ενώ τα εκμεταλλεύσιμα αποθέματα ανέρχονται σε 3,2 δισ. τόνους περίπου και τα οποία υπολογίζεται ότι επαρκούν για την κάλυψη των αναγκών τα επόμενα 45 χρόνια (<http://www.dei.gr>).

Κατά τον 20^ο αιώνα και στη μεταπολεμική Ελλάδα η Εξορυκτική – Μεταλλευτική - Μεταλλουργική Βιομηχανία απετέλεσε κινητήριο μοχλό και ήταν ένα από τα παραδείγματα της δυναμικής οικονομικής της ανάπτυξης. Το 1970 η συμμετοχή του κλάδου εξόρυξης στο σύνολο των εξαγωγών της χώρας ήταν της τάξης του 20,5%. Την τελευταία όμως 20ετία το ειδικό βάρος του κλάδου φαίνεται να φθίνει (ΥΠΕΘΟ 1999). Την ίδια στιγμή και στη δεκαετία του 90 η παραγωγικότητα της μεταλλευτικής δραστηριότητας απογειώνεται και σημειώνει κατακόρυφη αύξηση, εξαπλάσιαζόμενη στη Β. Αμερική (Karmis & Barker 1998) και με την Ευρώπη να ακολουθεί σε ανάλογους ρυθμούς (Wagner 1999). Η κυρίαρχη αναγκαιότητα και σημασία της ύπαρξης μεταλλευτικής δραστηριότητας λοιπόν παραμένει και αποτελεί αναντικατάστατο και απαραίτητο υπόβαθρο για την παραγωγική δραστηριότητα, αλλά η κοινωνική της βαρύτητα και αποδοχή βαίνει διαρκώς μειούμενη. Σε μικρότερο βαθμό τη δεκαετία του 70, σε εντονότερο τη δεκαετία του 80 έρχεται να προστεθεί η περιβαλλοντική αφύπνιση των κοινωνιών με το ενδιαφέρον για τις επιπτώσεις των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο περιβάλλον, την απόδειξη από την επιστήμη σχετικών κινδύνων σε τοπική αλλά και σε παγκόσμια κλίμακα, την ανησυχία για την αλόγιστη χρήση φυσικών πόρων, την ανάγκη για την επίτευξη υψηλής στάθμης βιοτικού επιπέδου χωρίς την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και τις εντατικοποιημένες μορφές οικονομικής ανάπτυξης, τη διασφάλιση του μέλλοντος και της ποιότητας ζωής των επερχόμενων γενεών. Στη διαμόρφωση και προβολή αυτής της αφύπνισης έπαιξε και παίζει κυρίαρχο ρόλο η ανάπτυξη μιας άλλης Βιομηχανίας, αυτής των ΜΜΕ. Η μεταλλευτική δραστηριότητα έφτασε να θεωρείται εν δυνάμει φυσική καταστροφή (Sengupta 1993).

Είναι δεδομένο ότι τα κάθε είδους ΜΜΕ παίζουν κυρίαρχο ρόλο στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης για ένα πολύ μεγάλο αριθμό θεμάτων. Παράλληλα, η διαμόρφωση της κοινής γνώμης είναι ένα πολύ σημαντικό στοιχείο για τη χάραξη πολιτικών διαχείρισης των ορυκτών πόρων (και όχι μόνο), δεδομένου ότι η μαζική δραστηριοποίηση του πληθυσμού για την επίτευξη ή την αποτροπή της εφαρμογής συγκεκριμένων αποφάσεων του διοικητικού μηχανισμού μπορεί να αλλάξει άρδην την πορεία του αρχικού σχεδιασμού. Η αποδοχή του κοινού, από την άλλη, μπορεί να οδηγήσει στην αποτελεσματικότερη λειτουργία μιας σχετικής δραστηριότητας. Για το λόγο αυτό, και το γεγονός ότι δεν έχουν υπάρξει ανάλογες μελέτες, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η μελέτη της σχέσης των ΜΜΕ, στη συγκεκριμένη περίπτωση του έντυπου τύπου, με την Εξορυκτική – Μεταλλευτική - Μεταλλουργική Βιομηχανία μέσα από την ίδια την παρουσίαση της Βιομηχανίας, των θέσεων της, και κυρίως των δραστηριοτήτων της.

2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Για τον εντοπισμό των άρθρων χρησιμοποιήθηκε το ηλεκτρονικό αρχείο του Ιδρύματος Δημοσιογραφίας Μπότση. Το αρχείο διερευνήθηκε με βάση τις κατηγορίες Πετρέλαιο, Λιγνίτης, Χρυσός, Μεταλλεύματα, Λατομεία, Μάρμαρα, Αδρανή Υλικά, Βωξίτης, Αλουμίνιο, Σκυρόδεμα, Τσιμέντο, Τσιμεντοβιομηχανίες και Λευκόλιθος. Με τον τρόπο αυτό εξαντλήθηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό η αρθρογραφία σε πανελλαδικής κυκλοφορίας έντυπα. Ο εμπλουτισμός σε τοπικό επίπεδο έγινε, όπου ήταν δυνατό, από τοπικές πηγές. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης των άρθρων δίνονται στους πίνακες 1, 2 και 3.

3 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

3.1 Αρθρογραφία

Συνολικά εντοπίστηκαν 178 άρθρα. Τα αποτελέσματα αναλύονται και παρουσιάζονται με βάση την εμβέλεια του εντύπου που περιέχει το κάθε άρθρο, τη γεωγραφική κατανομή με βάση το θέμα

αναφοράς, την ύπαρξη συντάκτη και της ιδιότητάς του, την τεκμηρίωση και την ακρίβεια της πληροφορίας που παρατίθεται, καθώς και τη θεματολογία τους (Πιν. 1 – 3).

Πίνακας 1. Γεωγραφική κατανομή της αρθρογραφίας σε θέματα της Εξορυκτικής – Μεταλλευτικής - Μεταλλουργικής Βιομηχανίας στην Ελλάδα.

	Άρθρα	Εμβέλεια		Αναφέρονται		
		Π	Τ	ΔΘ	ΔΕ	ΒΕ
Πετρέλαιο	43	43	0	2	20	26
Λιγνίτης	Άρθρα	Εμβέλεια		Αναφέρονται		
		Π	Τ	ΔΒΕ	ΛΕ	
Χρυσός / Μεταλλεύματα	Άρθρα	Εμβέλεια		Αναφέρονται		
		Π	Τ	ΘΡ	ΜΚΧ	ΑΙΓ
Λατομεία / Μάρμαρα / Αδρανή Υλικά	Άρθρα	Εμβέλεια		Αναφέρονται		
		Π	Τ	ΑΤΤ	ΒΕΘ	ΛΕ
Βωξίτης / Αλουμίνιο	Άρθρα	Εμβέλεια		Αναφέρονται		
		Π	Τ	ΔΣΕ	ΛΕ	
Σκυρόδεμα / Τσιμεντοβιομηχανίες	Άρθρα	Εμβέλεια		Αναφέρονται		
		Π	Τ	ΑΤΤ	ΛΕ	
Λευκόλιθος	Άρθρα	Εμβέλεια		Αναφέρονται		
		Π	Τ	ΕΥΒ		
Προβληματικές επιχειρήσεις	Άρθρα	Εμβέλεια		Αναφέρεται		
		Π	Τ	Σ		
Προβληματικές επιχειρήσεις	1	1	0	1		

Π: Πανελλήνια εμβέλεια, Τ: Τοπική εμβέλεια, ΔΘ: Διεθνή, ΔΕ: Δυτική Ελλάδα, ΒΕ: Βόρεια Ελλάδα, ΔΒΕ: Δυτική Βόρεια Ελλάδα (κύρια Πτολεμαίδα, Κοζάνη), ΛΕ: Λοιπή Ελλάδα, ΘΡ: Θράκη, ΜΚΧ: Μακεδονία (κύρια Χαλκιδική), ΑΙΓ: Νησιά Αιγαίου (π.χ. Λέσβος, Μήλος), ΑΤΤ: Αττική, ΒΕΘ: Βόρεια Ελλάδα (κύρια νήσος Θάσος), ΔΣΕ: Δυτική Στερεά Ελλάδα, Βόρεια Ελλάδα (κύρια Πτολεμαίδα, Κοζάνη), ΕΥΒ: Εύβοια, Σ: Σύνολο Ελλάδος.

Πίνακας 2. Κατανομή της αρθρογραφίας σε θέματα της Εξορυκτικής – Μεταλλευτικής - Μεταλλουργικής Βιομηχανίας στην Ελλάδα με βάση την ταυτότητα και την ιδιότητα των συντακτών, καθώς επίσης και τον τύπο των προβαλλόμενων επιχειρημάτων / πληροφοριών.

	ΕΝ	ΑΝ	ΕΠ	ΤΕ	ΜΤΕ	ΑΠ
Πετρέλαιο	28	15	1	18	18	6
Λιγνίτης	13	12	4	24	10	2
Χρυσός / Μεταλλεύματα	24	15	4	30	3	5
Λατομεία / Μάρμαρα / Αδρανή Υλικά	31	9	0	36	12	10
Βωξίτης / Αλουμίνιο	11	3	2	12	3	2
Σκυρόδεμα / Τσιμεντοβιομηχανίες	11	3	0	10	3	2
Λευκόλιθος	2	0	0	2	0	0
Προβληματικές επιχειρήσεις	2	2	0	0	0	0

ΕΝ: Ενυπόγραφα, ΑΝ: Ανυπόγραφα, ΕΠ: Συντάκτης επιστήμονας ή συνέντευξη με επιστήμονα, ΤΕ: Τεκμηριωμένα επιχειρήματα / επιστημονικές απόψεις, ΜΤΕ: Μη τεκμηριωμένα επιχειρήματα, ΑΠ: Ανακριβείς πληροφορίες.

Πίνακας 3. Κατανομή της αρθρογραφίας σε θέματα της Εξορυκτικής – Μεταλλευτικής - Μεταλλουργικής Βιομηχανίας στην Ελλάδα με βάση την καλυπτόμενη από το περιεχόμενο θεματολογία τους.

	Θετική άποψη		Αρνητική άποψη		Επιμέρους θέματα			
	Ο	Π	ΠΕ	ΟΚΓ	ΣΚΔ	ΜΠΕ	Ε	
			Εφημερίδες Πανελλαδικής Εμβέλειας					
Πετρέλαιο	23	5	2	3	10+9	0	36	
Λιγνίτης	10	1	4	3	4	3	10	
Χρυσός / Μεταλλεύματα	9	6	5	5	9	1	19	
Λατομεία / Μάρμαρα / Αδρανή Υλικά	9	6	19	3	23	5	24	
Βωξίτης / Αλουμίνιο	10	1	4	3	4	1	12	
Σκυρόδεμα / Τσιμεντοβιομηχανίες	6	5	3	2	9	2	7	
Λευκόλιθος	0	0	0	2	2	0	1	
Προβληματικές επιχειρήσεις	0	0	2	0	0	4	1	
			Εφημερίδες Τοπικής Εμβέλειας					
Λιγνίτης	6	3	6	8	9	6	11	
Χρυσός / Μεταλλεύματα	10	9	7	7	4	10	14	
Λατομεία / Μάρμαρα / Αδρανή Υλικά	0	0	6	5	6	0	6	

Ο: Οφέλη (εθνικά, οικονομικά, πολιτικά, θέσεις εργασίας κλπ), Π: Προβολή / δραστηριότητες εταιρείας, ΠΕ: Περιβαλλοντικές επιπτώσεις / προβλήματα, ΟΚΓ: Όχληση κοινής γνώμης, αντιδράσεις εργαζομένων, ατυχήματα, πολιτικές ευθύνες, ΣΚΔ: Σκάνδαλο οικονομικό ή άλλης φύσης όπως παράβαση νομοθεσίας, θέματα κοινοπραξίας, οικονομικές ζημιές, ελλιπής αποκατάσταση και προβλήματα με άλλες γειτονικές χώρες (πετρέλαιο-Τουρκία), ΜΠΕ: Μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων για εγκαταστάσεις εξόρυξης, επεξεργασίας και τεχνικές αποκατάστασης και αντιρύπανσης, Ε: Έρευνα, Νέα κοιτάσματα, Εκμεταλλευσιμότητα, Νομοθεσία, Θέματα ύπαρξης-κατάργησης εξορύξεων και εργοστασίων επεξεργασίας ορυκτών ή μεταλλευμάτων.

4 ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

4.1 Βωξίτης / Αλουμίνιο

Τα δεκατέσσερα άρθρα έχουν ως αναφορά τη Δυτική Στερεά Ελλάδα και τα περισσότερα θίγουν θετικά ή αρνητικά την παράμετρο «οικονομία» και μόνο τέσσερα ασχολούνται με το θέμα «περιβάλλον». Όμως, ακόμα και με αυτές τις λίγες αναφορές η παρουσίαση και η συνακόλουθη «φυσική καταστροφή» παρουσιάζεται σε ακραίο βαθμό. Το περιβάλλον φαίνεται να απασχολεί περισσότερο τον τύπο σε περιόδους ύφεσης και προβλημάτων των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στο χώρο.

Η αρθρογραφία χρησιμοποιεί έντονα αγωνιώδεις τίτλους. Άλλα περιβαλλοντικά θέματα είναι η διάβρωση, η αισθητική του τοπίου και η μείωση των βοσκοτόπων. Για το τελευταίο δεν αναφέρονται εκτάσεις βοσκής, παραμένοντας ουσιαστικά ατεκμηρίωτο ως επιχείρημα. Στο θέμα αποκατάστασης δεν αναφέρεται τι προβλέπεται σε σχέση με την αποκατάσταση και ειδικά των παλαιών εκμεταλλεύσεων και τα πάντα «χρεώνονται» στην παρούσα δραστηριότητα. Χαρακτηρίζονται και κρίνονται ως «αποκατάσταση χωρίς αποτέλεσμα» οι όποιες προσπάθειες αποκατάστασης, αλλά δεν τίθεται το θέμα εάν πέρασε η επιστημονικά εφικτή χρονική διάρκεια για να κριθεί πραγματικά η αποκατάσταση εκ του αποτελέσματος. Η κρίση αφορά τον αρθρογράφο ο οποίος δεν δηλώνει κάποια επιστημονική ιδιότητα. Σε αυτή τη βάση παρουσιάζονται θέματα όπως «η σχέση των λαθροκυνηγών με την εκμετάλλευση βωξίτη», τίτλοι όπως «Κραυγή SOS - Πεθαίνουν τα έλατα της Γκιώνας», ακατανόητοι όροι όπως «εντογεωλογική προσβολή» συμπεράσματα όπως «οι εμφανείς αρνητικές επιπτώσεις στην περιβαλλοντική ισορροπία του τοπίου».

Ενίοτε δίνεται έμφαση στην οικονομική δυσχέρεια του κλάδου και υπάρχει αγωνία για την εκμετάλλευση του βωξίτη που θεωρείται ότι αποτελεί πολύ κερδοφόρο ορυκτό πόρο για τη χώρα μας.

Παρόλο που η συγκεκριμένη ορυκτή ύλη έχει εμφανή συνεισφορά στις εξαγωγικές δυνατότητες της χώρας, πράγμα που γίνεται αντιληπτό και από τις τοπικές κοινωνίες, στην αρθρογραφία για το βωξίτη δεν υπάρχει χρυσή τομή: οικονομία και περιβάλλον είναι αντιφατικά και αντικρουόμενα. Η

διάσταση, ναι στην εκμετάλλευση του βωξίτη αφού υπάρχουν τεράστιες οικονομικές δυνατότητες ή όχι στην εκμετάλλευση τού βωξίτη και την καταστροφή του περιβάλλοντος, παραμένει.

Ο βωξίτης είναι από εκείνες τις ορυκτές πρώτες ύλες που παλαιότερα προκάλεσε και πολιτικές διαφωνίες ανάμεσα στην εκάστοτε κυβέρνηση και αντιπολίτευση με πλήρη διάσταση απόψεων μεταξύ τους. Επίσης, παρόλη τη σύγχυση της εν λόγω αρθρογραφίας, παρουσιάζεται η πολυπλοκότητα συμφερόντων ελληνικών και ξένων επιχειρήσεων.

Είναι έντονη η χρήση εικόνας, αλλά παράλληλα είναι και έντονα χαρακτηριστική η απουσία υλικού που οι εταιρείες εξόρυξης παράγουν για να προάγουν προς τους κοινωνικούς εταίρους την περιβαλλοντική τους συνείδηση και την προσήλωσή τους σε θέματα περιβαλλοντικής προστασίας.

4.2 Λευκόλιθος

Ο λευκόλιθος αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα σε ότι αφορά τη διαμόρφωση των τοπικών κοινωνιών που οικονομικά βασιζόνταν στην παρουσία κάποιας συγκεκριμένης μεταλλευτικής - μεταλλουργικής δραστηριότητας και η οποία σταμάτησε τη λειτουργία της. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα άρθρα είναι ελάχιστα και αυτά αναφέρονται στη Βόρειο Εύβοια και στα μεταλλεία λευκόλιθου που έχουν σταματήσει τη λειτουργία τους. Η ανεργία αποτελεί το κύριο περιεχόμενο και το μήνυμα που αποσκοπείται να περάσει στην κοινή γνώμη. Προβάλλονται οι κραυγές απελπισίας ενός ολόκληρου τόπου με πολύ έντονο το στοιχείο του συναισθηματισμού και μια κοινωνία σχεδόν σε απόγνωση. Υπάρχει ξεκάθαρη πολιτική και κομματική προσέγγιση από τους αρθρογράφους. Τονίζεται ιδιαίτερα ότι η ύπαρξη εργοδοσίας είχε ενισχύσει την περιοχή οικονομικά, αλλά και πληθυσμιακά. Η κυρίαρχη παράμετρος που θίγεται είναι η οικονομία και όχι το περιβάλλον.

4.3 Λατομεία / Μάρμαρα / Αδρανή Υλικά

Είναι σαφές από τη διερεύνηση της αρθρογραφίας, ότι το θέμα «λατομείο» παραπέμπει κατά κανόνα σε άρθρα που αναφέρονται στην εκμετάλλευση μαρμάρου ή / και αδρανών υλικών. Έτσι, στην αρθρογραφία που διερευνήθηκε εντοπίστηκαν πολλά άρθρα που αναφέρονται σε θέματα λατομείων χωρίς να προσδιορίζονται συγκεκριμένα οι ορυκτοί πόροι που εξορύσσονται από αυτά, άρθρα που αναφέροντα μαζί σε λατομεία μαρμάρων και σε λατομεία αδρανών, άρθρα που αναφέρονται σε θέματα λατομεία μαρμάρων αλλά από το κείμενο και τα ονόματα εταιρειών συνάγεται ότι αναφέρονται και σε εξόρυξη αδρανών και το αντίθετο, και τέλος άρθρα που αναφέρονται την ίδια στιγμή σε διάφορες γεωγραφικές περιοχές.

Θα πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα, ότι το 1998 από τις 820 μονάδες της Ετήσιας Στατιστικής Έρευνας Ορυχείων (ΕΣΥΕ 2001), καταγράφονται 322 «λατομεία σκύρων και άμμου», 282 «λατομεία μαρμάρων και λοιπών λίθων για οικοδομικές χρήσεις», και 49 μονάδες για «εξόρυξη σχιστολίθου», δηλαδή το 80% σχεδόν του συνόλου. Αυτή η λατομική δραστηριότητα, συχνά, μικρού μεγέθους επιχειρήσεις, με ανάλογα περιορισμένη υποδομή και επιστημονική υποστήριξη, με εγκαταλειμμένους χώρους εξορύξεων, ενίστει θεσμικά ανεξέλεγκτες, αποτελούν την κυρίαρχη εικόνα του κλάδου για τις τοπικές κοινωνίες. Το γεγονός αυτό διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό αρνητικά την κοινή γνώμη απέναντι σε οποιαδήποτε προσπάθεια εκμετάλλευσης, ιδιαίτερα σε σχέδια που βρίσκονται προς υλοποίηση.

4.3.1 Μάρμαρο

Από τις εικοσιοκτώ γεωγραφικές αναφορές της κατηγορίας στην Αττική εικοσιένα άρθρα έχουν σαφή αναφορά στα θέματα εκμετάλλευσης των μαρμάρων της Πεντέλης. Από τις εικοσιπέντε γεωγραφικές αναφορές στη Βόρεια Ελλάδα το κυρίαρχο θέμα είναι οι εκμεταλλεύσεις μαρμάρων στη Θάσο.

Ο τύπος φαίνεται να ασχολείται πολύ περισσότερο με τον τομέα αυτό σε σύγκριση με άλλους ορυκτούς πόρους. Εκμεταλλεύσεις μαρμάρου ή άλλων ορυκτών υλών κατάλληλων για ανάλογες χρήσεις βρίσκονται διάσπαρτες σε όλη τη χώρα, ενδιαφέρει πολλές τοπικές κοινωνίες και φαίνεται η Πεντέλη και η Θάσος να χρησιμοποιούνται ως παραδείγματα προς αποφυγή. Φυσικά, στην Πεντέλη η σύνδεση της εκμετάλλευσης του συγκεκριμένου υλικού με την έντονη αστική ανάπτυξη στην περιοχή και η αναπόφευκτη σύγκρουση, είναι ένα από εκείνα τα θέματα που προσελκύει ακόμα εντονότερα την κοινή γνώμη νομού Αττικής, όπου συγκεντρώνεται και το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της χώρας.

Από αυτά τα άρθρα τα εννέα αναφέρονται στο περιβάλλον (όχι πάντα αποκλειστικά) και τα υπόλοιπα σε οικονομικές και νομικές παραμέτρους. Τα περισσότερα άρθρα είχαν μεγάλη έκταση, η οποία δεν αντιστοιχούσε στην ουσιαστική τεκμηρίωση της σχέσης του συγκεκριμένου ορυκτού πόρου με το περιβάλλον και τις προοπτικές ανάπτυξης. Στα περισσότερα άρθρα θίγεται ως κυρίαρχο πρόβλημα η αλλοίωση της αισθητικής του τοπίου. Σε ένα μόνο όμως άρθρο αναφέρεται η οικολογική διάσταση και η βιοποικιλότητα. Σε πολύ λίγα άρθρα υπάρχουν αναφορές σε μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Οι αναφορές στον όρο «αποκατάσταση» είναι πολύ συχνές, αλλά δεν φαίνεται να είναι αντιληπτό στον αρθρογράφο ή αναγκαίο να περιγραφεί το είδος και ο τρόπος αποκατάστασης. Η «δενδροφύτευση» είναι ο μοναδικός όρος που γενικά χρησιμοποιείται, χωρίς όμως επιστημονικό ή έστω τεχνικό υπόβαθρο. Η χρήση της εικόνας ως τεκμηρίωση με έντονα αρνητικό τρόπο είναι πολύ έντονη.

Σε πολλά άρθρα θίγεται η παρανομία σε σχέση με την υπερεκμετάλλευση του πόρου αυτού και την καταπάτηση δασικών εκτάσεων. Ως επίμαχο θέμα που προσελκύει άμεσα την περιέργεια της κοινής γνώμης χρησιμοποιείται η εμπλοκή δημοσίων προσώπων σε παρουσιαζόμενα «σκάνδαλα». Η «παρανομία» και τα «συμφέροντα» αποτελούν «κλασσικό θέμα» της αρθρογραφίας. Σε μερικές περιπτώσεις υπάρχει απευθείας κατηγορία δημόσιων προσώπων. Η αρθρογραφία φτάνει στο σημείο να σημειώνει την ανάγκη απόδοσης δικαιοσύνης με αναζήτηση υπευθύνων μέσα από ένα πλέγμα αστυνόμευσης και σκληρής τιμωρίας. Η στάση της Διοίκησης εξαιρείται μόνο για αυστηρά και απαγορευτικά μέτρα που πήρε, αλλά συχνότερα αμφισβητείται η εγκυρότητά της και η τήρηση των μέτρων που προβλέπει. Κατακρίνεται η ελαστικότητά της και κατηγορείται για σοβαρές παρανομίες.

Μόνο ένα άρθρο συζητεί τις πιθανές προσπάθειες για την επίτευξη μιας χρυσής τομής με *«Προστασία του περιβάλλοντος με ορθολογικές και επιστημονικές λύσεις, αλλά ταυτόχρονα και συνέχιση της οικονομικής δραστηριότητας, αναγκαία για την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας»*.

4.3.2 Αδρανή Υλικά

Τα περισσότερα από τα επτά άρθρα, που θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι αφορούν κατά βάση τα αδρανή υλικά, ασχολούνται με νομοθετικές ρυθμίσεις και χαρακτηρίζονται από αυστηρή κατάκριση και πρόταση ακραίων λύσεων («λουκέτο») από τους αρθρογράφους οι οποίοι δεν είναι ειδικοί ούτε και έχουν σχετικό αντικείμενο με τη διαχείριση του συγκεκριμένου ορυκτού πόρου. Η στάση απέναντι στη Διοίκηση διαφαίνεται συχνά αντιφατική, αφού άλλοτε η δεύτερη εκθειάζεται για τη λήψη μέτρων και άλλοτε κατακρίνεται. Η σκανδαλολογία δε λείπει και από αυτόν το χώρο, όπου το κράτος εμφανίζεται ακόμα και να συνεργάζεται μυστικά, εθελουφλώντας με τη βιομηχανία. Σε ένα άρθρο παρατηρείται ο συνδυασμός με μία άλλου τύπου περιβαλλοντική καταστροφή (πυρκαγιά). Το γεγονός αυτό υπονοεί τη διάθεση του αρθρογράφου να παρουσιάσει ως εντονότερο το πρόβλημα που περιγράφει, οδηγώντας ουσιαστικά σε αποπροσανατολισμό. Τα άρθρα περιγράφουν μια διαρκώς συνεχόμενη σύγκρουση μεταξύ περιβάλλοντος και οικονομίας, ενώ χρησιμοποιούνται τίτλοι τελείως αρνητικοί στην εκμετάλλευση αδρανών υλικών «Η Απτική στα νύχια των λατόμων», «Ποιοι θησαυρίζουν από τα αδρανή υλικά;».

Περιγράφεται μια υπερβολική και ανεξήγητη ελαστικότητα της Πολιτείας, δίνονται «Σκανδαλώδεις αποκαλύψεις», εμπλέκονται προβληματικές επιχειρήσεις και η ιδέα της «Ληστρικής εκμετάλλευσης» και η «Παρανομία» είναι παντού παρούσες.

Πουθενά δεν προκύπτει προσέγγιση να τεθεί το θέμα των αδρανών στη σωστή τους βάση και να βρεθούν ή να προταθούν λύσεις. Η νομοθεσία συχνά κατακρίνεται σχεδόν στο σύνολο της και εκθειάζονται ή προτείνονται αυστηρά αστυνομικά μέτρα.

Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι δεν συζητούνται με επιχειρήματα οι εν δυνάμει πιθανές περιβαλλοντικές επιπτώσεις της εκμετάλλευσης αδρανών όπως οπτική ρύπανση, θόρυβος, δονήσεις από ανατινάξεις, επιπτώσεις σε υπόγεια και επιφανειακά νερά, κάτι που αποδεικνύει ότι το ενδιαφέρον και υπόβαθρο των αρθρογράφων δεν είναι επιστημονικό.

4.4 Σκυροδέμα / Τσιμεντοβιομηχανίες

Είναι δεδομένο ότι ο τομέας του τσιμέντου και σκυροδέματος είναι άμεσα συνδεδεμένος με τον τομέα των αδρανών υλικών και της απόληψης σχετικών υλικών για την παραγωγή του τσιμέντου. Οι εταιρείες του κλάδου κατά κανόνα διατηρούν τα δικά τους λατομεία. Τα προβλήματα που τυχόν

δημιουργούνται από τις σχετικές εκμεταλλεύσεις έχουν ήδη συζητηθεί παραπάνω. Έτσι, στην κατηγορία αυτή τα περισσότερα από τα δεκατέσσερα άρθρα που μελετήθηκαν ασχολούνται κύρια με οικονομικά θέματα και μόνο τρία με θέματα περιβάλλοντος. Τα άρθρα χαρακτηρίζονται από σχετικά μεγάλη έκταση και πρόκειται για άρθρα που περιγράφουν την επιχειρηματική επέκταση με στοιχεία και πίνακες, συγκρίσεις με την ισχύουσα κατάσταση στην Ευρώπη, προοπτικές αγορών και υπεροχή της Ελληνικής βιομηχανίας τόσο οικονομικά όσο και γεωγραφικά και την ανταγωνιστικότητα, με ιδιαίτερη έμφαση στο ετήσιο θέμα των συχνών συγκρούσεων στα πλαίσια του ανταγωνισμού. Οι διεκδικήσεις και οι επεκτάσεις των εταιρειών προβάλλονται ως οικονομικά σκάνδαλα. Υπάρχει μικρή ενασχόληση με το θέμα του περιβάλλοντος, αλλά συχνά όταν λαμβάνει χώρα γίνεται εύκολα υπερβολική. Ο τύπος επικεντρώνεται στην ανθρώπινη υγεία. Ενώ επιχειρείται η παρουσίαση απόψεων επώνυμων και έγκυρων επιστημόνων, δε λείπουν οι αντιφάσεις με δημοσίευση πολλών επιστημονικών ερευνών που έχουν αντίθετα αποτελέσματα. Με αυτή τη συνεχή προβολή επιστημονικών διαφωνιών είναι εύκολο να χαθεί η πίστη της κοινής γνώμης. Είναι ενδεικτική η αναφορά σε προβλήματα με «ραδιενέργεια» (χρησιμοποιείται και στο λιγνίτη) και τα οποία πολύ εύκολα προκαλούν το ενδιαφέρον, αλλά και τον τρόμο, στην κοινή γνώμη.

4.5 Χρυσός

Τα άρθρα που εξετάστηκαν αναφέρονται κύρια στις εξελίξεις εκμετάλλευσης χρυσού στη Θράκη και στη Χαλκιδική. Μερικές αναφορές στη Λέσβο και στη Μήλο είναι πάνω σε θέματα ερευνών για τον εντοπισμό κοιτασμάτων. Είναι φανερό ότι το ενδιαφέρον του τύπου ανεβαίνει, όταν υπάρχουν σχέδια εξόρυξης και δημιουργίας εγκαταστάσεων μεταλλουργίας όπως στις δύο πρώτες περιοχές. Όλα τα άρθρα έχουν ως κεντρικό άξονα το θέμα της έρευνας για ανεύρεση κοιτασμάτων, μέτρηση αποθεμάτων, δυνατότητες εκμετάλλευσης, τρόπους εξόρυξης και επεξεργασίας. Τα περισσότερα άρθρα είναι ενυπόγραφα, αλλά σε μία μόνο περίπτωση υπάρχει αρθρογραφία από κάποιον ειδικό επί του θέματος. Τα άρθρα καλύπτουν το φάσμα της οικονομικής, πολιτικής, κοινωνικής, τεχνικής και περιβαλλοντικής αρθρογραφίας. Ένας σημαντικός αριθμός από αυτά αναφέρεται στα θέματα περιβάλλοντος. Τα θέματα της «οικονομίας» είναι τα χαρακτηριζόμενα από τον τύπο ως «σκάνδαλα» ή παρανομίες που συνδέονται με την παραβίαση της νομοθεσίας ή «διαπλοκή συμφερόντων», ακόμα και σε διακρατικό επίπεδο. Σε αυτό εδώ το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι η παραβίαση της νομοθεσίας με όλες τις ανάλογες επιπτώσεις, δε βρίσκει ποτέ τα αιτία της από τον αρθρογράφο και συχνά αποκτά πολιτική ή κομματική σημασία.

Υπάρχουν άρθρα στα οποία οι απόψεις του συντάκτη δε δίνονται ξεκάθαρα, αλλά υπονοούνται εμμέσως και διαφαίνονται από την παρουσίαση των θεμάτων που επεξεργάζεται με αποτέλεσμα να έχουμε πιο μεροληπτική ενημέρωση. Η στάση του αρθρογράφου εξαρτάται από τον αντικειμενικό σκοπό του άρθρου όπως οικονομική ενημέρωση, κοινωνικό ρεπορτάζ, αναφορές περιβαλλοντικής φύσης, πολιτικές των αρμόδιων φορέων και σε κάποιες περιπτώσεις επηρεάζεται από την ιδεολογική / κομματική γραμμή που εκφράζεται μέσω της εφημερίδας. Για παράδειγμα, ενδιαφέρον παρουσιάζει η αλλαγή στάσης ορισμένων εφημερίδων απέναντι στην εκμετάλλευση των χρυσοφόρων κοιτασμάτων που μπορεί χρονικά να συσχετίζεται με την αλλαγή κυβερνήσεων.

Υπάρχουν άρθρα που περιλαμβάνουν μελέτες ειδικών φορέων, ενώ παρατίθενται και τοποθετήσεις μεταλλευτικών εταιριών που φαίνεται να προσπαθούν να συμμετάσχουν στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης. Ενδιάμερον παρουσιάζουν δημοσιεύματα του τοπικού κυρίως τύπου στα οποία αντιπαραβάλλονται οι ισχυρισμοί παραγόντων που τοποθετούνται υπέρ μιας σχεδιαζόμενης εκμετάλλευσης, με εκείνους των παραγόντων που φέρονται ενάντια σε αυτήν. Τέτοιου είδους αντιπαραβολές, πέραν του γεγονότος ότι συμβάλλουν στην πληρέστερη και πιο σφαιρική ενημέρωση του κοινού, εμφανίζονται επιπλέον περισσότερο αμερόληπτες και αντικειμενικές. Αντίθετα, υπάρχουν δημοσιεύματα που είτε παρουσιάζουν μονόπλευρα τις θέσεις της μιας ή της άλλης πλευράς, είτε παρουσιάζουν περισσότερες απόψεις με τρόπο όμως που να υπερισχύει η μία αισθητά. Οι κοινοπραξίες, η διεκδίκηση ιδιωτικοποιήσεων ή οικονομικά σφάλματα και αρνητικές επιπτώσεις συνδέονται με αδιαφάνεια και σκάνδαλα.

Στο θέμα περιβάλλοντος και επιπτώσεις υπάρχει εντονότερη ενασχόληση από τον τοπικό τύπο, ενώ σε εθνικό επίπεδο τα θέματα παρουσιάζονται περισσότερο σε πολιτική και οικονομική βάση. Τα άρθρα των τοπικών κυρίως εφημερίδων αναφέρονται σε μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΜΠΕ), αλλά δεν φαίνεται να προβάλλουν μέσα από αυτές τον όποιο πιθανό σχεδιασμό για την ορ-

βολογική σχεδίαση της εκμετάλλευσης ή ακόμα και να αποδεχθούν συμπεράσματα που απορρέουν από επιστημονικά δεδομένα, ενώ οι αναφορές σε τεχνικές αντιρύπανσης υπάρχουν, αλλά όχι σε ικανοποιητικό επίπεδο. Ο «χρυσός» παρουσιάζεται και ως «εφιάλης» και ταυτόχρονα ως μέσο μείωσης ευημερίας.

4.6 Λιγνίτης

Σε πολλά άρθρα είναι έντονος ο αποπροσανατολισμός της κοινής γνώμης και η προβολή του φανατισμού και των ακραίων λύσεων που συχνά συνοδεύονται με αντιεπιστημονικές προσεγγίσεις. Οι τίτλοι των άρθρων είναι χαρακτηριστικά εναγώνιοι και απεμπιστικοί. Τα άρθρα συχνά κυριαρχούνται από δημοσιογραφική άποψη μόνο. Καταγράφονται προσωπικές απόψεις δημοσιογράφων, χωρίς την αποκάλυψη των στοιχείων που επικαλούνται. Ακόμη και η παράθεση στοιχείων επιστημονικών μελετών χαρακτηρίζονται από άστοχη δημοσιογραφική ερμηνεία και άγνοια της συνθετότητας των επιστημονικών αποτελεσμάτων. Παράλληλα διαμορφώνονται ιδέες παντελούς ανευθυνότητας της πολιτείας για την υγεία των πολιτών και επίσης άνιση κατά τόπους μεταχείριση από την πολιτεία. Το πρόβλημα της υγείας είναι άμεσα συνδεδεμένο με το περιβάλλον. Σε πολλές περιπτώσεις οι επιστήμονες που καλούνται να διατυπώσουν άποψη δε σχετίζονται με το αντικείμενο της οικονομίας ή του περιβάλλοντος, αλλά παράλληλα προβάλλεται η αβεβαιότητα των αντικρουόμενων επιστημονικών δεδομένων. Επιπλέον στοιχείο που προβάλλεται έντονα είναι οι επιπτώσεις από την «μεταφορά» κοινοτήτων και τα περιβαλλοντικά και οικονομικά προβλήματα που δημιουργούνται. Τα ζητήματα αυτά προβάλλουν μέσω των άρθρων μια έντονη κοινωνική διάσταση. Συχνά το μέσο τεκμηρίωσης είναι η εικόνα, από το οποίο όμως μέσο λείπουν οι όποιες προσπάθειες αποκατάστασης του περιβάλλοντος. Το γεγονός ότι η εκμετάλλευση λιγνίτη δίνει αρκετές θέσεις εργασίας στις περιοχές εξόρυξης δεν τονίζεται σε ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό. Τα άρθρα που αναφέρονται σε ανάλογα πλεονεκτήματα είναι πολύ λίγα. Μόνο σε ένα άρθρο το πρόβλημα τίθεται σε ορθή βάση τονίζοντας ότι «Οι εισηγητές συνέκριναν στην ανάγκη να στηριχθεί περαιτέρω η ηλεκτροπαραγωγή στο λιγνίτη που αποτελεί το φθηνότερο εγχώριο φυσικό πόρο. Η χρήση όμως, να γίνει με τέτοιο τρόπο ώστε αξιοποιώντας την τεχνική και επιστημονική έρευνα με όλα τα μέτρα σεβασμού στο περιβάλλον και στην αποκατάσταση των αποκαλυπτόμενων εδαφών».

4.7 Πετρέλαιο

Όλα τα άρθρα προέρχονται από εφημερίδες πανελλαδικής εμβέλειας, η πλειοψηφία τους είναι ενυπόγραφα και μοιράζονται σε θέματα που αφορούν τη Βόρεια και Δυτική Ελλάδα. Η Δυτική Ελλάδα καλύπτεται σε μεγάλο βαθμό μετά το 1994 και το 1997 εμφανίζονται πολλά άρθρα για τα «νέα κοιτάσματα» στην περιοχή.

Το Πετρέλαιο αντιμετώπιστηκε πάντα διαφορετικά από τους υπόλοιπους πόρους. Πολλά άρθρα αναφέρονται στην έρευνα, στον πιθανό εντοπισμό και στην ενημέρωση για την εκμεταλλεσιμότητα των κοιτασμάτων, προσδίδοντας και τονίζοντας τη θετική πλευρά της ύπαρξης εξορυκτικής πετρελαϊκής βιομηχανίας στην Ελλάδα. Το Πετρέλαιο, σε συνδυασμό με τις βλέψεις της γείτονας χώρας Τουρκίας, υπήρξε πάντα «εθνικό θέμα» για τον τύπο και συνδυάζεται με τις κατά καιρούς εντάσεις που εμφανίζονται μεταξύ των δύο κρατών, με κυρίαρχο παράδειγμα την περίοδο του Μαρτίου του 1987. Η τότε ένταση και η παρ' ολίγον σύρραξη (για πολλούς αναλυτές) φέρεται να σχετίζεται με τις έρευνες για κοιτάσματα πετρελαίου στο Αιγαίο και κατ' ουσία τις περιοχές ανατολικά της Θάσου.

Πολλά άρθρα επικεντρώνονται σε οικονομικά σκάνδαλα, θέματα δικαιωμάτων εκμετάλλευσης, παραβάσεων της νομοθεσίας και θέματα κοινοπραξιών. Η διατήρηση της συγκριμένης βιομηχανικής δραστηριότητας φαίνεται ότι αποτελούσε μείζον θέμα, σε ότι αφορά τις προσφερόμενες θέσεις εργασίας, σε μια περιοχή, της οποίας η ανάπτυξη βασίστηκε σε σημαντικό βαθμό και στην εξόρυξη Πετρελαίου. Στην αρθρογραφία αποτυπώνεται ο προβληματισμός για τη σταδιακή μείωση της παραγωγής, η προσπάθεια του 1995-1997 για την κατά το δυνατό παράταση της εκμετάλλευσης από τα κοιτάσματα του Βόρειου Πρίνου και η αποχώρηση τελικά της NAPC το 1998. Είναι χαρακτηριστικό ότι η πίεση για το μέλλον των θέσεων εργασίας έφερε το νόμο 2779/99 με τον οποίο επτετεύθη η επανεργοποίηση της εκμετάλλευσης υπό το νέο σχήμα Kavala Oil, η οποία με βάση τα δημοσιεύματα στηρίχθηκε και «πριμοδοτήθηκε» με διαφόρους τρόπους από την τότε κυβέρνηση για να αποφευχθεί η κοινωνική αναστάτωση στην περιοχή της Καβάλας.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι μόνο σε 2-3 άρθρα σε όλο αυτό το διάστημα τίθενται θέματα περιβαλλοντικών επιπτώσεων και εκφράζονται ανησυχίες για την προστασία του περιβάλλοντος και της αποκατάστασης μετά το πέρας της εκμετάλλευσης.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- ΕΣΥΕ. 2001. Ετήσια Στατιστική Έρευνα Ορυχείων (μεταλλείων – λατομείων – αλυκών). Έτη 1997, 1998. ΕΣΥΕ, Αθήνα, 70σ.
- Καλιαμπάκος Δ. 2001. Περιβάλλον II - Προστασία Περιβάλλοντος στη Μεταλλευτική Δραστηριότητα. ΕΜΠ, Τμήμα Μηχανικών Μεταλλείων-Μεταλλουργών. 127σ.
- ΣΜΕ. 2004. Έκθεση δραστηριοτήτων 2003. ΣΜΕ, Αθήνα, 31σ.
- ΥΠΕΘΟ. 1999. Η Ελληνική Οικονομία. Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Πολιτικής, Διεύθυνση Μακροοικονομικής Ανάλυσης. Αθήνα.
- European Commission. 1997. European Minerals Yearbook. 2nd Edition. European Commission, 382p.
- Industrial News and Research. 2002. Η Ελληνική Βιομηχανία 2000-2001. CD-ROM.
- Karmis M. & Barker S. 1988. Looking forward: Some thoughts on mining's changing complexion. Proceedings of the 12th International Symposium of ICSOBA, Delphi, Greece, 27-41.
- Sengupta M. 1993. Environmental impacts of mining. Lewis Publishers, USA, 512p.
- Wagner H. 1999. How to address the crisis of mining engineering education in the western world. Mineral Resources Engineering, 8/4, 471-481.

ABSTRACT

THE MINING INDUSTRY OF GREECE AND THE PRESS

Kitsopoulos K., Giannoulis X. and Xaideutou E.

Department of Management of Environment and Natural Resources, University of Ioannina, G. Seferi 2, 301 00, Agrinio, kkitsopu@cc.uoi.gr

The present work investigates the ongoing development and the shaping of the relationship of the Mining Industry of Greece with the Press, mainly in national and in some cases in local environment too. The time span of this investigation covers the period from the mid 80's to the year 2000. The paper covers most of the main and traditional mining commodities of Greece. Following an introduction of the industry, the results of the assessment of 178 articles are presented for the commodities studied. The assessment was carried out in terms of the number of articles referred to each commodity, the coverage (national or local) by the publishing agent, usually a newspaper, the "geography" of the articles, the existence of an author signing each article or not and his/her speciality, the positive or the negative attitude and the relevant image which is pictured by the article, the soundness and the validity of the information given, and the reference in other relevant issues such as the environment, financial and political matters, legislation etc.